HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לוד ואונו וגיא החרשים. מערי בנימין היו כדכתיב ובני אלפעל עבר ומשעם ושמר הוא בנה את לוד ואת אונו וגו׳ ובספר דברי הימים [ט] מיחסו על שבט בנימין. וגמרא גמיר לה רבי יהושע בן לוי מרבייה דמוקפות חומה מימות יהושע בן נון הן ובמתני׳ דערכין [י] תנן תרתי מייניהו דקא מני לוד ואונו אלא עדי חומה שאינן נוהגות אלא מימות יהושע בן נון ולפי שחומותיהן נראות חדשות כדאמרינן לקמן שנפלו והחזיקן הוזקק ר׳ יהושע בן לוי להעיד שבכלל מוקפות חומה הן לקרות מגילה בט״ו: **ויחזק אסא.** אינו בכל המקרא אבל מקרא אחר כתיב ויבן ערים ביהודה. ואע״ג דהני לאו מיהודה נינהו ומבנימין היו מלכי יהודה מושלים על בנימין ומניינו באסא שאף ערי בנימין מחזק דכתיב (ד״ה ב׳ טז) וישאו את אבני הרמה ואת עציה אשר בנה בעשא ויבן בהם את גבע ואת המצפה והן ערי בנימין דכתיב בספר יהושע [כ]: **בימי פילגש בגבעה.** שהחריבו ישראל את בנימין ואת עריו דכתיב גם כל הערים הנמצאות שלחו באש (שופטים כ׳): **שפלינהו.** המזיק את בדקיהן. ודומה לו ביבמות (דף סג.) טוש ולא תשפך שפיך ולא תבנה: **דיקא נמי** גרס: **שאף הן היו באותו הנס.** שאף על הנשים גזר המן להשמיד להרוג ולאבד מנער ועד זקן טף ונשים וגו׳ [כא]: **שואלין ודורשין.** מעמידין תורגמן לפני החכם לדרוש לגרת פורים ברבים: **משום דרכה.** דגזר לקמן [כב] בקריאת מגילה שמא יעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים אף כאן גזרו דרשה שמא קרייה: **ולשנותה ביום.** זכר לנס שהיו זועקין בימי לרתן יום ולילה: **אקרא.** במזמור למנצח על אילת השחר הוא שנאמר על אסתר כדאמרינן במסכת יומא (דף כט.) למה נמשלה אסתר כאילת כו׳: **סבור מינה.** בני הישיבה ששמעו שמועה זו בלה״ק ולשנותה ביום היו סבורין דהאי ולשנותה לשון שונה משנה הוא: **למיפני מסניפין דידה.** משניות של מסכת מגילה: **אעבור פרשתא דא ואתנייה.** אסיים פרשה זו ואשנה אותה פעם שניה: **בילאה.** דמן בילי: **יומרך כבוד.** ביום ולא ידוס בלילה. והאי קרא במזמור לדוד ומקרא ודרשינן בספיקתא [מ] במרדכי ואסתר והמן ואחשורוש וקריאת מגילה שבת הוא שמפרסמין את הנס והכל מקבלין להקדוש ברוך הוא:

לוד ואונו וגיא החרשים מוקפות חומה מימות יהושע בן נון והוו והני יהושע בבנהי והא אלפעל בבנהי דכתיב [1][ו]בני אלפעל עבר ומשעם ושמר הוא בנה את אונו ואת לוד ובנותיה ולטעמיך (מ) אסא בבנהי דכתיב [2]ויבן מ)(אסא את ערי הבצורות אשר ליהודה) אמר ר׳ אלעזר הני מוקפות חומה מימות יהושע בן נון הוו חרוב בימי פילגש בגבעה ואתא אלפעל בבנהי הדור אינפול אתא אסא שפצינהו דיקא נמי דכתיב [3]ויאמר ליהודה נבנה את הערים האלה מכלל דערים הוו מעיקרא ש״מ נ)וא״ר״ל א״נשים חייבות במקרא מגילה נ)שאף הן היו באותו הנס ואמר רבי יהושע בן לוי [2]פורים שחל להיות בשבת שואלין ודורשין בענינו של יום מאי אריא פורים אפילו י״ט נמי דתניא [7]נ)[2]משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענינו של יום הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג פורים איצטריכא ליה מהו דתימא נגזור משום דרבה קמ״ל נ)וא״ר״ל [7]חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר [4]אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי סבור מינה למקרייה בליליא ולמיתנא מתניתין דידה ביממא אמר להו רבי ירמיה לדידי מיפרשא לי מיניה דרבי חייא בר אבא כגון דאמרי אינשי אעבור פרשתא דא ואתנייה איתמר נמי אמר רבי חלבו אמר עולא ביראה נ)[7]חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר [5]למען יזמרך כבוד ולא ידום ה׳ אלהי לעולם אודך: אלא שהכפרים מקדימין ליום הכניסה: א״ר חנינא חכמים הקילו על הכפרים להיות מקדימין ליום הכניסה נ)כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם שבברכין

למימרא

דסלקא דעתך למיפטרה מגזירה שוה דט״ו ט״ו דחג הסוכות כדפי׳ פרק אלו עוברין (פסחים מג: ד״ה סלקא ד׳): **פסח** ואומר על הנסים בתפלה והודאה ויש שאין אומרים כשם לפי שאמרו חכמים (ברכות לד.) לעולם לא יאמר אדם ברכה אחת עד האל המושיע השלים עומד לפני המיבה ואומר ואתה קדוש ואין מתחילין ובא לציון לפי שאין גאולה בלילה ואם מוצאי שבת הוא יאמר ויהי נועם קודם וכשרוצה לקרות פושט את כולה קודם כאגרת אבל לא גולל וקורא כמו ס״ת ובשחר מתפלל שמונה עשרה ברכות ואומר על הנסים בהודאה ואין אומר כשם לפי שכל הברכה אינה אלא לשעבר וא״כ אין לומר בה דבר שלהבא ואחר כך אומר קדיש עד דאמירן ואומר ס״ת וקורא שלשה גברי פרשת ויבא עמלק אע״פ שאין בה אלא ט׳ פסוקים ואין מחזיר הספר תורה למקומו אלא יושב ואוחז בידיו עד שקראו את המגילה ומברך עליה כאשר עשה בלילה כדפירש בפנים ואחר כך אומר תהלה ובא לציון ואין אומרים למנצח משום דכתיב ביה ברה וברה בפורים לא אין מזכירין וכן אין נופלים על פניהם בי״ד ובט״ו משום דכתיב ימי משתה ושמחה ואומר [(תהלים כב) למנצח על אילת השחר] (ק) * משום דכתיב ביה מפלה לעובדי כוכבים וכן בליל ארבעה עשר ואומר פטום הקטורת וכל הסדר כמו בחול: **פורים** שחל להיות בשבת. דווקא בשבת לפי שאין קורין המגילה משום גזירה דרבה אבל בחול א״ל שהרי קורין המגילה ונטפי איכא פרסומי ניסא: **מאי** אריא פורים אפילו י״ט נמי. נראה לי דה״פ מאי איריא פורים דאין דורשין בו מקודם לכן שלשים יום דמשום הכי לידרוש בו ביום אפילו בי״ט דדרשין שלשים יום לפניו ואפילו הכי דורשין בו ביום כדתניא (לקמן לג.) ודבר משה את מועדי ה׳ וכו׳: **חייב** אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום. אומר ר״י דאף על גב דמברך זמן בלילה מחר ומברך אותו ביום דעיקר פרסומי ניסא הוי בקריאה דיממא וקרא נמי משמע כן דכתיב ולילה ולא דומיה לי לומר אף על גב שקורא ביום חייב לקרות בלילה והעיקר הוי ביממא כיון שהזכירו הכתוב תחילה וגם עיקר הסעודה ביממא הוא כדאמר לקמן (דף ז:) דאם אכלה בלילה לא יצא י״ח והכי נמי משמע מדכתיב נזכרים ונעשים ואיתקש זכירה לעשייה מה עיקר עשייה ביממא אף זכירה כן:

ויעבירנה

מסורת הש״ם

[ט] [ל״ל ערי מלוכה ביהודה], [י] [ערכין ג.], [א] [שבת כב. פסחים קח:], [ב] לקמן לב., [ג] [לקמן כ.], [ד] לקמן לב., [ה] [לעיל ב. לקמן יט.], [ו] [מ״ם], [ז] [דף לב.], [ח] [פרק יח], [ט] [מסתר ג], [י] [ע״ב], [מ] [דל״ב סוף פסקא דהעומר], [נ] [דמגילה פ״ב],[ס] דומיא דהכל כל״ל, [ע] [קוטש יא:], [פ] [פסחים מג.:], [צ] [וע״ר תוס׳ פסחים קח: ד״ה היו], [ק] [בתוס׳ מזמור לא נמצא מפלה לשום אומה אבל בתליהו רבה סי׳ מלבג ס״ק ט כתב בזה״ל וכתוס׳ מגילה דף ד כתבו לומ׳ שיר מזמור לאסף משום דיש בה מפלת עמלק עכ״ל וע״כ שכך היה לפניו הטעמא בתוס׳],

תורה אור השלם

1. וּבְנֵי אֶלְפַעַל עֵבֶר וּמִשְׁעָם וְשֶׁמֶד הוּא בָּנָה אֶת אוֹנוֹ וְאֶת לֹד וּבְנֹתֶיהָ:
דברי הימים א ח יב
2. וַיִּבֶן עָרֵי מָצוֹרָה בִּיהוּדָה כִּי שָׁקְטָה הָאָרֶץ וְאֵין עִמּוֹ מִלְחָמָה בַּשָּׁנִים הָאֵלֶּה כִּי הֵנִיחַ יְיָ לוֹ:
דברי הימים ב יד ה
3. וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה נִבְנֶה אֶת הָעָרִים הָאֵלֶּה וְנָסֵב חוֹמָה וּמִגְדָּלִים דְּלָתַיִם וּבְרִיחִים עוֹדֶנּוּ הָאָרֶץ לְפָנֵינוּ כִּי דָרַשְׁנוּ אֶת יְיָ אֱלֹהֵינוּ דָּרַשְׁנוּ וַיָּנַח לָנוּ מִסָּבִיב וַיִּבְנוּ וַיַּצְלִיחוּ:
דברי הימים ב יד ו
4. אֱלֹהַי אֶקְרָא יוֹמָם וְלֹא תַעֲנֶה וְלַיְלָה וְלֹא דוּמִיָּה לִי: תהלים כב ג
5. לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְיָ אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ: תהלים ל יג

גליון הש״ם

תוס׳ ד״ה נשים וכו׳. וכן פסקו הה״נ. עי׳ סוכה דף לח ע״א תוס׳ ד״ה בלתמת: **שם** ד״ה פסק כו׳ משום הכתי׳ ב׳ תפלה לעובדי כוכבי׳. עי׳ לקמן דף טו ע״ב וביומא דף כט ע״א וע״ש:

הגהות הב״ח

(מ) גמ׳ ונעשמיך הא אסא וכו׳ אשר ליהודה אלא אמר ר׳ אלעזר:

מוסף רש״י

שאף הן היו באותו הנס. משום דעל ידי אסתר נגאלו (פסחים קח:). **כדי שיספקו מים ומזון.** שיהו פנויים ביום פורים להספיק צורכי סעודת פורים לבני העיירות (לעיל ב.).

עין משפט נר מצוה

יח א מיי׳ פ״ג מהלכות מגילה הלכה ג׳ סמג עשין ד׳ טוש״ע ת״ש סי׳ תרפט סעיף ג׳:
יט ב מיי׳ שם הלכה יג [טור ת״ש סימן תרפט]:
כ ג מיי׳ פי״ג מהלכות תפלה הלכה ח׳:
כא ד מיי׳ פ״ג מהלכות מגילה הלכה ג׳ סמג שם טוש״ע ת״ש סי׳ תרפז סעיף ג׳:

רבינו חננאל

לוד ואונו גיא החרשים, מוקפת חומה וכולי׳. כלומר דייקינן מדכתיב ויבן אסא את כל הערים הבצורות אשר ביהודה, וכי כל הערים אסא בנאם והלא בנויות היו, אלא שפצינהו, כך יש לומר אלפעל שפצינהו. כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון מקודשות ומשלחין מצורעין מתוכן. ואמר ר׳ יהושע [בן לוי] נשים חייבות לשמוע מקרא מגילה, שאף הן היו באותו הנס. כלומר שגם הן היו בכלל להשמיד להרוג ולאבד. פורים שחל להיות בשבת. פירוש אם חל חמשה עשר להיות בשבת שהוא פורים לבני כרכין, שואלין ודורשין בענינו של יום. מהו דתימא ניגזור משום דרבה דאמר הכל חייבין במקרא מגילה ואין הכל בקאיין בה, גזירה שמא יטלנה [בידו] מי שאינו בקי וילך אצל מי שבקי ויעבירנה ארבע אמות ברשות הרבים, קא משמע לן. **וחייב אדם** לקרות את המגילה בלילה ולשוב לקראותה ביום כול׳. **[פסקא]** הכפרים מקדימין ליום הכניסה.